

LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS 2013-2017

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA 2019-2021

28.10.2019

LAUKAAN KUNTA

Sisällysluettelo

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2019-2021	3
ELINVOIMA JA KILPAILUKYKY	4
Työllisyys	6
HYVINVOINTI	9
Aivoterveysten edistäminen	10
Ehkäisevä päihdetyö	11
Hyvinvointia ja terveyttä edistävät kehittämishankkeet, joissa Laukaan kunta on osallisena tai hakemus vireillä:	13
LUONTO JA ELÄMYKSET	18
HYVINVOINNIN TUKEMISTA EDISTÄVÄT ASIAKIRJAT.....	21
Lait	22
Kunnalliset ohjelmat ja suunnitelmat	22
Maakunnalliset ja valtakunnalliset ohjelmat ja suunnitelmat	23
Valtakunnalliset ohjelmat ja suunnitelmat	23
Liite 1 Hyvinvointikysely.....	25
Liite 2 Keskeisen opit ja evästyksset valtuustokaudelta 2013 - 2017	26
Liite 3 Ennakkovaikutusten arviointi päätöksenteossa	28

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2019-2021

VÄESTÖN HYVINVOINNIN JA PALVELUJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMISKOHEET KUNTASTRATEGIAN KÄRKITEEMOJEN MUKAISESTI

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ovat kuntajohtamisen työvälineitä, jotka toimivat kunnan strategiatyön, toiminnan ja talouden suunnittelun sekä poliittisen päätöksen-
teon yhtenä perustana ja toimeenpano-ohjelmana. Tämä hyvinvointisuunnitelma on
tarkoitettu kuluvalle valtuustokaudelle 2019 - 2020 ja se pohjautuu Laukaan kuntastra-
tegiaan. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuus rakentuu strategisten kär-
kiteemojen ”Elinvoima ja kilpailukyky”, ”Hyvinvointi” ja ”Luonto ja elämykset” alle. Näi-
den kärkiteemojen alle on määritelty tavoitteet, toimenpiteet, resurssit, toiminnasta
vastaava taho ja arviointi/mittarit. Hyvinvointisuunnitelmasta näkyy, miten kuntastrate-
gian kärkiteemoja edistetään erilaisin toimenpitein. Tavoitteita ja toimenpiteitä on työ-
tetty hyvinvointityöryhmässä syksyn 2018 ja kevään 2019 aikana.

Hyvinvointisuunnitelman painopisteet ovat pysyviä voimassa olevan kuntastrategian
ajan eli tällä hetkellä vuosille 2019 - 2021. Suunnitelman tavoitteet ja niille määritellyt
toimenpiteet vaihtelevat tarvittaessa vuosittain ja ne hyväksytään talousarvion kanssa
samanaikaisesti. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden ei ole tarkoi-
tus olla tyhjentävä esitys kaikesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työstä mitä
Laukaassa tehdään tai suunnitellaan tehtäväksi. Hyvinvointisuunnitelma on hyvinvointi-
työryhmän esitys niistä näkökulmista ja huomioista, joihin eri palvelualueiden, yksityis-
ten yritysten, järjestötoimijoiden ja seurakuntien työtä olisi hyvä suunnata, jotta kunta-
laisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen toteutuu. Hyvinvointisuunnitelma on
myös esitys merkittävimmistä tai mahdollisesti uusista hankkeista tai resursseista hyvin-
vointia ja terveyttä edistävään työhön.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma tarkistetaan vuosittain koko valtuustokauden ajan.
Hyvinvointikertomuksessa arvioidaan kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa ja seurataan men-
neen vuoden tapahtumia hyvinvointisuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden ja toimenpi-
teiden osalta. Hyvinvointisuunnitelman toteutumista ensisijaisesti seurataan ja arvioi-
daan, sillä toimenpiteiden varsinaista vaikuttavuutta on usein haasteellista mitata.

Laukaan kunta on nimennyt terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutahot, hyvin-
vointityöryhmän ja hyvinvointikoordinaattorin / yhteyshenkilön. Tavoitteena on, että
Laukaan kunnan eri toimialat, yksityiset yritykset, järjestötoimijat ja seurakunnat teke-
vät yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä.

Laukaan kunnan laaja hyvinvointikertomus 2013 - 2017 toteutettiin vuonna 2018 siten,
että kunnanvaltuusto hyväksyi sen kokouksessaan 03.12.2018. Kertomuksen laadintaan
osallistui kunnan johtajan 31.5.2018 nimeämä hyvinvointityöryhmä ja asiantuntijoita eri
palvelualueilta. Hyvinvointityöryhmä toteutti myös hyvinvointikyselyn (liite 1), minkä

tuloksia on hyödynnetty hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä laadittaessa. Lisäksi kuntalaisille on järjestetty myös erilaisia kuntalaistilaisuuksia, missä on ollut mahdollista tuoda esille mielipiteitä hyvinvoinnin ja kunnan toimintojen kehittämiseen liittyen. Kuntalaisten osallistamisella ja heidän kokemustiedollaan voidaan vaikuttaa siihen, että kunnan palvelut ja toiminnot vastaavat tarpeeseen ja tukevat hyvinvointia.

Hyvinvointisuunnitelman osa II laatimisessa on huomioitu 2013 - 2017 ja 2018 hyvinvointikertomuksen indikaattori- ja eri ikäryhmien hyvinvointia ja terveyttä kuvaavien tietojen pohjalta esiin tulleita myönteisiä kehitysnäkymiä sekä niitä laukaalaisten hyvinvointiin liittyviä asioita, joiden edistämiseen jatkossa tulee kiinnittää huomiota (liite 2).

Hyvinvointikertomuksesta nousi esille seuraavat keskeisimmät kehitettävät asiat:

1. Ennaltaehkäisevien toimien vahvistaminen ja palvelurakenteen edelleen kehittäminen
2. Kuntalaisten omavastuun, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen sekä sähköisten palveluiden ja digitalisaation kehittäminen
3. Ehkäisevän päihdetyön kehittäminen
4. Hyviä tuloksia tuoneen moniammatillisen työllisyydenhoidon toimintamallin jatkaminen ja edelleen kehittäminen muuttuvissa olosuhteissa
5. Liikkumisen tukeminen ja turvallinen ympäristö

ELINVOIMA JA KILPAILUKYKY

Laukaan elinvoimaisuuden ja kilpailukyvyyn edistämiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointisuunnitelmassa on haluttu nostaa keskiöön seuraavat tekijät:

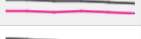
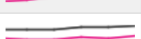
- Päätöksenteon ja ratkaisujen valmistelussa pyritään entistä tarkemmin arvioimaan ja ottamaan huomioon tehtävien päätösten ja ratkaisujen vaikutukset kuntalaisten terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Arviointia helpottaa ja selkeyttää vaikutusten ennakkoarviointi EVA-menetelmän (liite 3) avulla.
- Henkilöstön osaamisen tukeminen ja vahvistaminen sekä hyvä johtaminen edistävät työmotivaatiota. Henkilöstö on tärkeä elinvoimaisen toimijuuden voimavara, mistä on pidettävä hyvää huolta.
- Sähköisten ja digitaalisten palveluiden sekä viestinnän kehittäminen ovat myös suunnitteilla kuluvalle valtuustokaudella. Hyvä työllisyyden hoito on myös keskeinen kunnan elinvoimaan ja kilpailukykyyn ja kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttava tekijä, mihin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Kunnan ikärakenteella on merkitystä toiminnan elinvoimaisuuteen ja kilpailukykyyn. Ohessa vuoden 2018 lopun tilanne:

- Laukaa on väkiluvultaan (31.12.2018 asukkaita 18 927, 31.12.2013 väkiluku oli 18 481) Keski-Suomen neljänneksi suurin kunta ja Laukaan väestö on ikärakenteeltaan nuori verrattuna moneen muuhun Keski-Suomen kuntaan (Kaavio 1).
- Demografinen eli väestöllinen huoltosuhde kuvaa lasten ja vanhuseläkeikäisten määrän suhdetta työikäisen väestön määrään. Suhdeluku on vuonna 2018 ollut Laukaassa 73; suhdeluku kertoo, kuinka monta ei-työikäistä eli huollettavaa on yhtä työikäistä kohden. Työikäisen väestön osuus vähenee tulevaisuudessa.
- Taloudellinen huoltosuhde puolestaan kuvaa työttömien ja muiden työvoiman ulkopuolella olevien määrän suhdetta työllisten määrään. Taloudellinen huoltosuhde on Laukaassa verrattain hyvä 156, mikä tarkoittaa, että sataa työllistä kohden on 156-työvoiman ulkopuolella olevaa tai työtöntä henkilöä. Keski-Suomen kuntajoukossa Laukaan taloudellinen huoltosuhde on kolmanneksi paras.

Ikärakenne

	Laukaa	Koko maa	2013	2018
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä (2018)	10,1	7		
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä (2018)	14,2	10		
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä (2018)	7,5	10,1		
25 - 64-vuotiaat, % väestöstä (2018)	48,8	51		
65 - 74-vuotiaat, % väestöstä (2018)	11,6	12,6		
75 - 84-vuotiaat, % väestöstä (2018)	5,7	6,6		
85 vuotta täyttäneet, % väestöstä (2018)	2,2	2,7		
Huoltosuhde, demografinen (2018)	73	60,8		

Kaavio 1: Ikärakenne

Lähde: <https://www.hyvinvointikompassi.fi/fi/web/hyvinvointikompassi/vaesto-profiili>

Työllisyys

Työllistämisen tärkeä tavoite on se, että ansiotyöllä tulee toimeen; tekemällä työtä pysyy elämään hyvää elämää ilman erilaisia sosiaalietuksia.

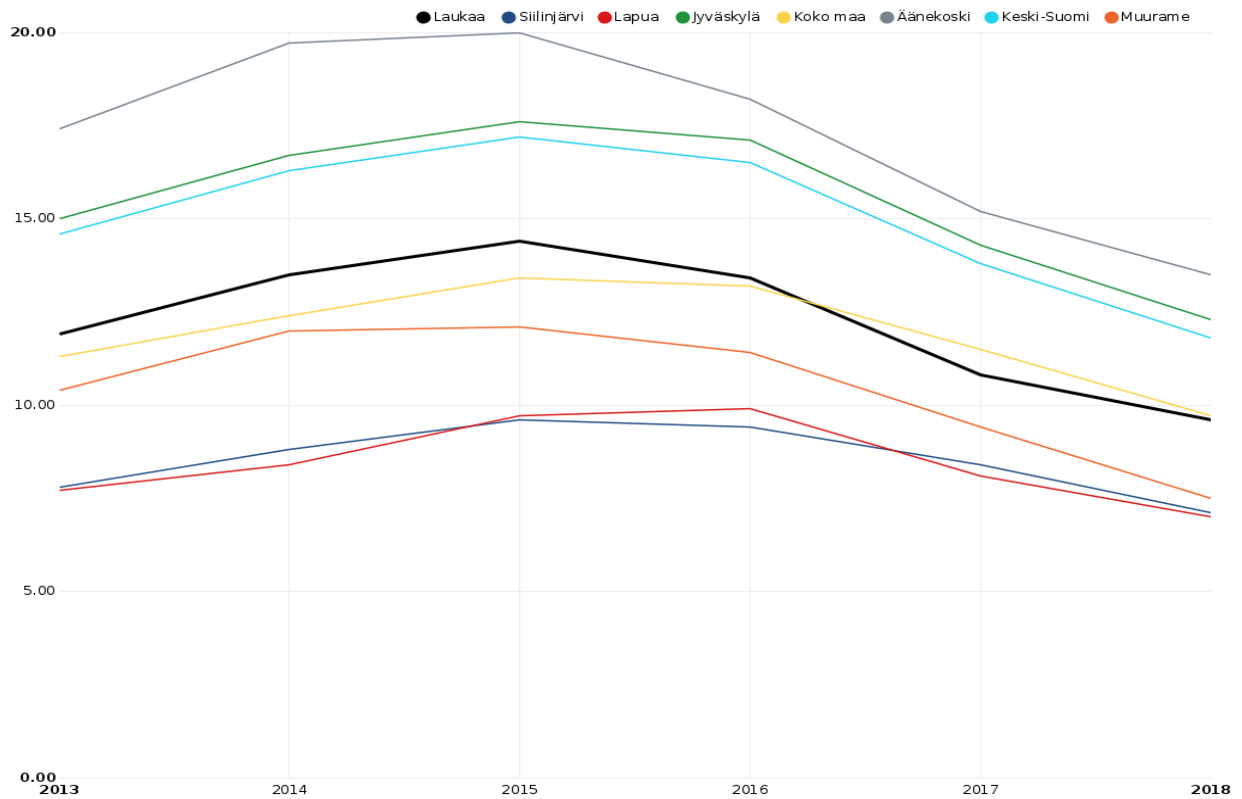
Laukaan kunnan työllisyysyksikössä on luotu moniammatillisen työllisyydenhoidon toimintamalli, jonka avulla on saatu katkaistua pitkittyneitä työttömyystilanteita. Pitkäaikaistyöttömien ja vaikeasti työllistyvien määrä on vähentynyt, mikä näkyy oheisista kaaviokuvista. (Kaavio 2 ja 3)

Lisäksi Laukaan kunnan työllisyysyksikön alaisuudessa toimii moniammatillinen Ohjaamo toiminta, joka tekee merkityksellistä työtä alle 30-vuotiaiden elämäntilanteiden tukemiseksi. Ohjaamo tarjoaa tietoa, neuvontaa ja ohjausta koulutukseen, työllistymiseen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa.

Tavoitteena on, että Laukaan työttömyysaste on matalampi kuin Keski-Suomen kunnissa keskimäärin.

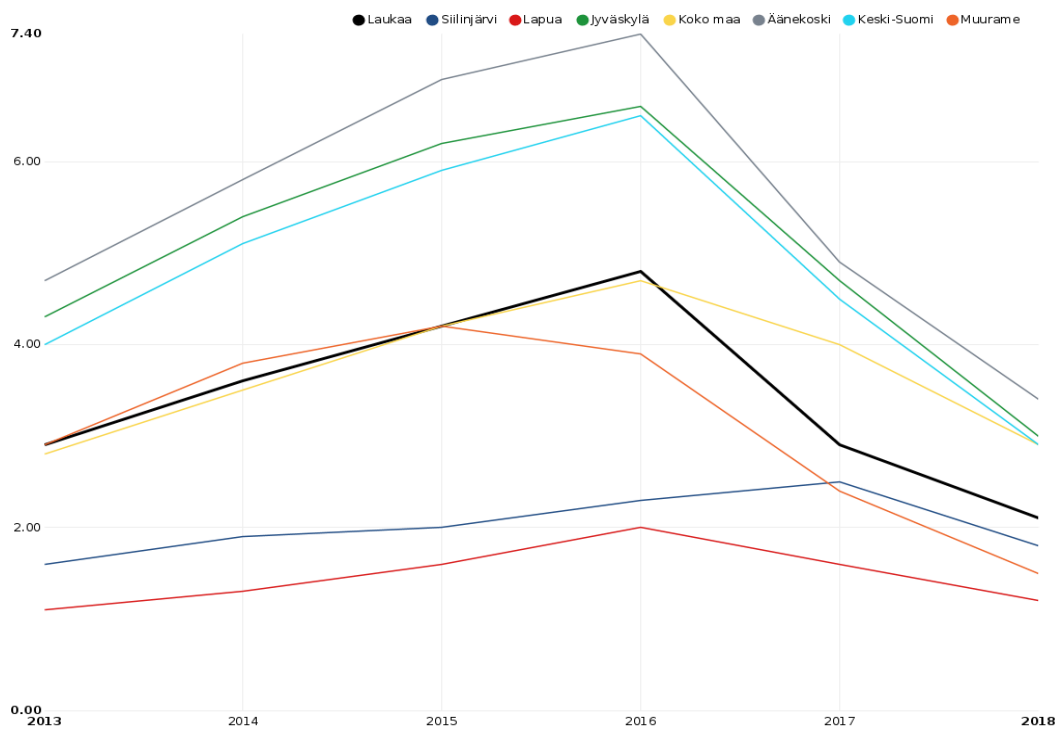

Työttömät, % työvoimasta

Kaavio 2: Työttömät % työvoimasta

Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta

Kaavio 3: Pitkäaikaistyöttömiä % työvoimasta

ELINVOIMA JA KILPAILUKYKY

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit	Vastuutaho	Arviointi-mittarit
Ennakkovaikutusten arviointi tueksi päätöksentekoon	Ennakoarviointi-mallin käyttöönoton pilotointi vaikutuksiltaan mittavampien hankkeiden kohdalla	Palvelualueen henkilöstö	Valmistelutyö virkamiehet Luottamus-henkilöt	Ennakkovaikutusten arviointien määrä ja kokemukset
Työttömien määrän vähentäminen	Moniammatillisen työllisyyden hoidon mallin jatkaminen Ohjaamo –toiminta, Starttipaja	Henkilöstö ja hankkeet	Työllisyysyksikkö yhteistyössä eri toimijoiden kanssa	Asiakasmäärä, työttömyysprosentti matalampi kuin Keski-Suomen kunnissa keskimäärin
Henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen; työyhteisötaitojen kehittäminen, henkilöstön osallistaminen ja tasapuolinen kohtelu sairauspoissaolojen väheneminen	Kehityskeskustelut Työterveyspalvelut, varhaisen tuen mallin aktiivinen käyttö tiedottaminen, koulutus, säännölliset työyhteisöpalaverit tapaturmariskien pienentäminen, työturvallisuudesta huolehtiminen	Henkilöstö ”Kotihoito-henkilöstön uudistuva osaaminen: Työn sisältöjen kehittäminen ja työssä jaksamisen edistäminen yhteistoiminnallisella palvelumuotoilulla” – hanke 2019-2021	Esimiehet, työntekijät, henkilöstöhallinto	Työtyytyväisyyskyselyt Kehityskeskustelut käyty 90% Sairauspoissaolot alle keskimääräisen valtakunnallisen tason 16,7 kalenteripv/tt/v (2017 tilasto) Työkyvyttömyyseläkkeiden määrän pitäminen alhaisena
Sähköisten palveluiden käytön lisääminen ja kehittäminen	kunnan www-sivut uudistetaan 2020-2021, käytettävyyttä parannetaan, sähköistä palautejärjestelmää sekä tilojen ajanvarausjärjestelmää kehitetään, kirjastojen tietoverkko-yhteyksien parantaminen 2020 mennessä	ICT-yksikkö, henkilöstö	Palvelualueet yhteistyössä ICT-yksikön kanssa Erilaiset hankkeet	Palaute toimivuudesta, kävijämäärät
Viestinnän kehittäminen	Viestintäohjeen käyttöönotto, palvelu-aluekohtaisten viestintäohjeiden laatiminen ja ohjeistuksen käytäntöön juurruttaminen	Yksikön esimiehet Henkilöstö	yksiköiden esimiehet, kukin työntekijä omalta osaltaan	Kyselyt / palautteet, toimijoiden palaute

HYVINVOINTI

Hyvinvointi muodostuu hyvästä arjesta. Eri ihmisille hyvinvointi merkitsee erilaisia asioita elämänsä eri vaiheissa. Keskeisimpiä hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ovat turvallinen elinympäristö, viihtyisä koti, läheiset ihmiset, terveys, riittävä taloudellinen toimeentulo, työ, sujuva arki, mukava tekeminen vapaa-ajalla ja luonnon läheisyys. Hyvinvoinnin kokemus koostuu jokaisen itselleen tärkeiksi kokemista asioista. Hyvinvointi kattaa sekä yksilön että yhteisötason hyvinvoinnin. Hyvinvoinnin ulottuvuudet voidaan jakaa terveyteen, materiaalliseen hyvinvointiin sekä koettuun hyvinvointiin tai elämänlaatuun. Hyvinvointiin vaikuttavat oleellisesti myös lähiympäristö, hyvinvointipolitiikka, palvelujärjestelmän toimivuus sekä osallistumismahdollisuudet. Hyvinvoinnin edistäminen on hyvän elämän tukemista ja edistämistä.

Laukaan kunnan ja Seututerveyskeskuksen toiminnan ja palvelutarjonnan tulisi vahvistaa kuntalaisten mahdollisuuksia itsenäisesti ja yhteisönsä jäsenenä rakentaa sekä omaa että läheistensä hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä. Järjestöjen toiminnalla on myös suuri vaikutus kuntalaisten mielekkään arjen tukemisessa. Julkisten toimijoiden ja järjestöjen välinen yhteistyö ja yhdessä tekeminen on kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi tärkeää; yhteistyön edistämistä tulee kehittää. Laukaan lasten ja nuorten hyvinvointi- ja perhekeskus, Laukaan Hype, kokoaa yhteen kunnan, Seututerveyskeskuksen, seurakunnan ja kolmannen sektorin toimijat ja tekee moniammatillisessa verkostossa merkittävää ja tuloksellista työtä laukaalaisten lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinninedistämiseksi.

Hyvinvoinnin edistämiseksi kaikkien ikäryhmien osalta ja palvelujen toteutuksessa on tavoitteena ennaltaehkäisevien toimien ensisijaisuus, varhainen vaikuttaminen hyvinvointia uhkaaviin riskitekijöihin, terveellisten elämäntapojen edistäminen ja tukeminen elämäntapaohjauksen avulla sekä kuntalaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Erityisesti painopistealueiksi halutaan nostaa aivoterveystyön edistäminen, ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön kehittäminen ja kaatumistapaturmien ennaltaehkäisy.

Aivoterveysten edistäminen

Aivoterveys on ihmisen tärkeä pääoma. Muisti- ja tiedonkäsittelytaidot vaikuttavat hyvinvointiin lapsuudesta vanhuuteen. Ne ovat edellytys oppimiselle, työkyvylle, pitkälle työuralle sekä itsenäiselle elämälle. Aivoterveyttä on edistettävä elämän kaikissa vaiheissa, jotta voidaan tukea työkykyä ja selviytymistä arjessa sekä varmistaa se, että muistisairauksiin sairastuttaisiin nykyistä harvemmin ja iäkkäämpänä.

Jokainen voi edistää aivojensa terveyttä läpi elämän. Aivojen terveyden edistäminen on osa muuta terveyden edistämistä. Aivojen terveyttä edistää niiden käyttö, fyysinen ja sosiaalinen aktiivisuus, hyvät terveyttä tukevat ruokailutottumukset ja normaalipaino, riittävä lepo, kohonneen verenpaineen ja kolesterolin hyvä hoito sekä päihteiden ja tupakan välttäminen. Aivoterveyttä voidaan edistää monin tavoin, myös kansalaisten voimavaroja lisäävällä toiminnalla, kuten tukemalla syrjäytymisvaarassa olevia nuoria ja aikuisia sekä mahdollistamalla elinikäinen oppiminen. Aivoterveyttä edistää työn kuormittavuuteen vaikuttaminen, sillä työn kuormittavuus ja kiire voivat pitkittyessään aiheuttaa muistioireita ja keskittymiskyvyttömyyttä.

Aivojen terveyden vaaliminen on kannattava sijoitus tulevaisuuteen ikääntyvässä Suomessa. Aivoterveyttä voidaan edistää kaikkialla yhteiskunnassa: sosiaali- ja terveydenhuollon ohella merkittäviä ratkaisuja tehdään asumis-, kulttuuri-, liikenne- ja sivistyspalveluissa, yhdyskuntasuunnittelussa, järjestöissä ja elinkeinoelämässä. Aivojen terveyden edistäminen haastaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset vahvistamaan osaamistaan ohjata ja tukea kaikkia kansalaisia tekemään aivojen terveyttä lisääviä valintoja.

Lähde: <https://www.muistiliitto.fi/fi/vaikutamme/kohti-muistiystavallista-suomea/muistiystavallinen-suomi/aivoterveysten-edistaminen>

Muistisairauksien määrä kasvaa voimakkaasti. Suomessa arvioidaan tällä hetkellä olevan yli 190 000 muistisairasta henkilöä ja on arvioitu, että muistisairauteen sairastuu Suomessa vuosittain noin 14 500 henkilöä. Ihmisten eläessä yhä pidempään muistisairaus sairastavien lukumäärä kasvaa voimakkaasti. Eurooppalaisten ennusteiden perusteella muistisairauksia sairastavien määrä kolminkertaistuu vuoteen 2050 mennessä.

Tilastojen perusteella Laukaassa on laskennallisesti noin 650 muistisairasta henkilöä, joista noin 350 sairastaa keskivaikeaa - vaikeaa muistisairautta. Lievästi muistirajoitteisten kuntalaisten määrää on vaikea arvioida. Muistisairauksien määrä kaksinkertaistuu siten, että vuonna 2039 on jo arviolta 1300 muistisairasta, joista 700 sairastaa keskivaikeaa – vaikeaa muistisairautta. Tämän laskentakaavan mukaan vuonna 2025 muistisairaita on noin 850 ja keskivaikeaa-vaikeaa tautia sairastaa noin 450. Ennaltaehkäisevä aivoterveysten edistäminen ja varhainen muistisairauksien toteaminen ovat ensiarvoisen tärkeää; muistisairauksien ilmaantumista on mahdollista siirtää ja siten vähentää palveluntarvetta. (Lähde: geriatri Niko Rantala 17.4.2019).

Laukaa

Ikäluokat	Ikäluokan koko	Vähintään keskivaikeaa muistisairautta sairastavien määrä
30–64	8664	23
65–74	2036	86
75–84	1047	112
85–	394	138
Yhteensä	12141	359

Taulukko: Väestötiedot 5/2017

Lähde: <http://www.muistiasiantuntijat.fi/tuemme.php?udpview=suomalaisen-tutkimuksen-mukaan>

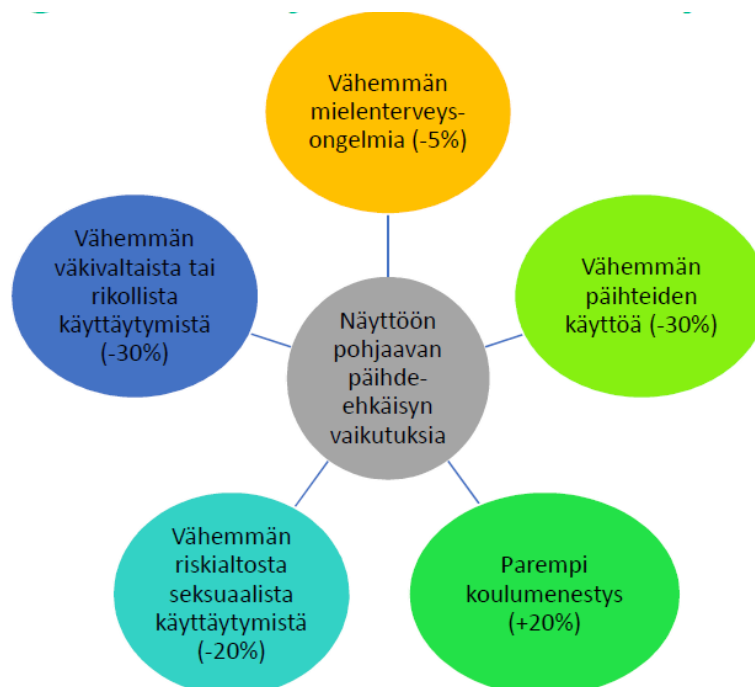
Ehkäisevä päihdetyö

Alkoholin, tupakan ja huumeiden käytöstä sekä ongelmallisesta rahapelaamisesta aiheutuu kuntalaisille terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja, jotka kuormittavat kunnan taloutta. Päihderiippuvuus on mielenterveyden häiriö ja sillä on yhteyttä myös muihin mielenterveyden häiriöihin. Päihteiden käytöllä on myös muita kuin mielenterveyteen liittyviä riskitekijöitä. Näitä ovat alkoholin ja huumaavien aineiden käytön osalta esimerkiksi somaattiset sairaudet, työstä poissaolot ja eristäytyminen sosiaalisesta elämästä, (perhe) väkivalta, liikennerikkomukset, tapaturmat, nuorilla haitallinen vaikutus kasvuun ja kehi-

tykseen. Päihdehaitat luovat paineita palvelujärjestelmälle. Palvelujen tulee pystyä vastaamaan ongelmien varhaisen tunnistamisen ja tehokkaan hoitoon ohjaamisen tarpeisiin.

Ehkäisevä päihdetyö on päihteiden tai muiden riippuvuutta aiheuttavien haittojen ennaltaehkäisyä ja vähentämistä; tavoitteena on vähentää päihteiden kysyntää, saatavuutta, tarjontaa ja päihde- ja pelihaittoja. Panostamalla ehkäisevään päihdetyöhön voidaan edistää merkittävästi kuntalaisten terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia sekä vähentää päihteistä yksilölle ja perheelle aiheutuvia haittoja ja kustannuksia.

Alla oleva oheinen kaavio kuvaa näyttöön pohjautuvan ennaltaehkäisevän päihdetyön laaja-alaisia myönteisiä vaikutuksia.

Lähde: Hanna Heikkilä, Ehyt ry, 4.6.2019 verkostopäivä

Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskeva laki (EPT-laki, 523/2015) ja lain toimeenpanoa tukeva ja Sosiaali- ja terveysministeriön (julkaisu 2015:19) Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma ohjaavat ehkäisevän päihdetyön toteuttamista. Päihteiden käytön haittoihin pyritään vaikuttamaan Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelman mukaisesti; tavoitteena on, että ehkäisevä päihdetyö on kattavampaa, vaikuttavampaa ja kustannustehokasta.

Ehkäisevää päihdetyötä edellyttää eri toimijoiden, kunnan eri hallinnonalojen ja viranomaisen tiivistä yhteistyötä (esim. poliisi, järjestöt, kunnan ja maakunnan edustajat, yrittäjät sekä ministeriöt ja THL). Ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseksi kunnan on määriteltävä ehkäisevän päihdetyön tavoitteet sekä toimenpiteet. Kunnassa tulee olla ehkäisevästä päihdetyöstä vastaava toimielin, jonka tehtävänä on seurata kunnan päihdetilannetta.

Hyvinvointia ja terveyttä edistävät kehittämishankkeet, joissa Laukaan kunta on osallisena tai hakemus vireillä:

Ehkäisevän päihdetyön tiedolla johtamisen –hanke 2019-2021

Hankkeen tavoitteena on luoda rakenteet ehkäisevän päihdetyön käytäntöön juurruttamiseksi. Lisäksi hankkeen tavoitteena on rakentaa ehkäisevän päihdetyön tietoon pohjautuva johtamisen malli maakuntaan, siirtää painopistettä ennaltaehkäisyyn ja mallintaa ehkäisevän päihdetyön (palvelu) polku. Kehittämistyö käynnistyy pilottikunnista (Jyväskylä, Kinnula, Laukaa, Pihtipudas, Toivakka, Viitasaari, Äänekoski) ja laajenee myöhemmin koko maakuntaan. Mallia hyödynnetään lisäksi valtakunnallisessa kehittämissuorituksessa, jossa tavoitteena on luoda ennaltaehkäisevän päihdetyön mahdollistavat rakenteet.

https://www.ksshp.fi/fi-FI/Ammattilaiselle/Perusterveydenhuollon_yksikko/Hankkeet/Tietoon_perustuva_ehkaisevan_paihdetyon_johtamisen_malli_KeskiSuomessa

Ruokakunta – Yhdessä kohti ruokailoa ja terveyttä, 2019 -2021, Itä-Suomen yliopisto.

Tavoitteena on lasten ja nuorten ylipainon ehkäisy ja vähentäminen ruokavalion ja fyysisen aktiivisuuden avulla. Hankkeessa tehdään varhaiskasvatuksen ruokailu ja ruokakasvatuksen sekä siihen vaikuttavat toimijat ja prosessit systemaattisesti näkyväksi ja sitoutetaan kunta ottamaan terveyttä ja hyvinvointia tukeva ruokailu ja ruokakasvatus keskeiseksi osaksi kunnan jatkuvaa perustoimintaa. Hanke hyödyntää palvelumuotoilun työkaluja varhaiskasvatuksen ruokailusuositusten toteuttamisen konkretisoimisessa. Lisäksi hankkeen tavoitteena on konkretisoida varhaiskasvatuksen ruokailusuosituksen toteuttaminen osana hankekuntien ja maakuntien perustoimintaa, hyvinvointisuunnitelmia ja indikaattoreita. Hankkeen rahoitus toteutetaan terveyden edistämisen määrärahalla (STM).

Keski-Suomesta hankekunniksi on ilmoittautunut ja hyväksytty tässä vaiheessa Jyväskylä, Kannonkoski ja Laukaa.

<https://thl.fi/fi/-/terveyden-edistamisen-maararahaa-vuonna-2019-kaheksalle-hankkeelle>

Yhdessä ei olla yksin –hyvinvointiyhteistyöhanke 2017-2019, mille haussa jatkohanke Kohtaamisten Keski-Suomi 2020-hanke (Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus)

Huhtikuun 2017 alussa käynnistyneen hyvinvointiyhteistyöhankeen tavoitteena on yksinäisyyden ja turvattomuuden kokemusten vähentäminen Keski-Suomessa. Tavoite pyritään saavuttamaan parantamalla asukkaiden osallistumisen mahdollisuuksia.

<http://koskeverkko.fi/hankkeet/muita-hankkeita/yhdessa-ei-olla-yksin/>

Liikunnan ja hyvinvoinnin edistämisen tietopalustan ja toimintaprosessin kehittäminen Keski-Suomessa –hanke,

jonka tavoitteena on vahvistaa liikunnan ja hyvinvoinnin edistämisen tietopohjaa sekä tiedolla johtamista Keski-Suomen maakunnassa ja kunnissa. Hanke on osa Keski-Suomen hyvinvoinnin osaamiskeskittymän (KeHO) tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

<https://kehofinland.fi/fi/uutiset/liikunnan-ja-hyvinvoinnin-tietopalusta-ja-toimintaprosessi-keski-suomessa>

”Kotihoitohenkilöstön uudistuva osaaminen: Työn sisältöjen kehittäminen ja työssä jaksamisen edistäminen yhteistoiminnallisella palvelumuotoilulla” 2019-2021

Tämän Jyväskylän ammattikorkeakoulun koordinoiman kaksivuotisen tutkimuksen tarkoitus on kuvata ja mallintaa kuntien a) kotihoitotyön palvelumuotoilua, b) siihen tarvittavaa osaamista ja c) miten kehitettävät palvelumuotoilun tuotteet saadaan juurtumaan uudistuviin palvelurakenteisiin. Lisäksi d) tutkitaan kotihoitohenkilöstön osaamisen, työssä jaksamisen ja työsisältöjen muuttumista, kun henkilöstöä osallistetaan kehittämistyöhön ja perehdytetään palvelumuotoiluun pilotoitien kautta. Tutkimuksen kohderyhmän muodostavat toteuttajakuntien (Laukaa, Äänekoski) kotihoitohenkilöstöt (arvio n=100) ja kuntakohtaisesti valitut kolmen tai neljän hengen kehittäjätiimit.

<https://www.jamk.fi/fi/reportronic-project/?projectid=2961>

Apetta aivoille – avaimia aivoterveysteen hanke 1.2.2017-31.12.2019

Hankkeen tavoitteena on vahvistaa Keski-Suomen maakuntien aikuisväestön (50+) tiedollisia ja taidollisia valmiuksia aivoterveysteen edistämiseksi / muistisairauksien ennaltaehkäisyssä. Hanke toteutetaan yhteistyössä Keski-Suomen muistiyhdistyksen kanssa.

<https://sydanliitto.fi/keskisuomi/hankkeet/apetta-aivoille-avaimia-aivoterveysteen>

Meijän perhe liikkeellä (hakemus vireillä)

Perhekeskus- ja liikuntatoimijoiden sekä järjestöjen johtamis- ja yhteistyökäytäntöjen kehittäminen lapsiperheiden fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi. Perhekeskustoimintamalli on yhdyspinta ja alusta monitoimijaisena vuoropuheluna kehitettävälle lapsiperheiden terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan toimintamallille. Kuntien resurssit joudutaan monesti kohdistamaan korjaavaan työhön. Liikkuminen eri ulottuvuuksineen on vielä alihyödynnetty osa varhaista ja voimavaroja vahvistavaa tukea. Fyysisellä aktiivisuudella on tutkitusti myönteinen vaikutus moniin hyvinvoinnin osatekijöihin.

www.likes.fi

Muisti työssä – työ muistissa 2017-2020

Keski-Suomen Muistiyhdistyksen hallinnoima ja STEA:n rahoittama Muisti työssä – työ muistissa -hanke (2017-2020) on aloittanut toimintansa elokuussa 2017. Hankkeen avulla lisätään meidän jokaisen tietotaitoa muistiterveydestä ja kognitiivisesta ergonomiasta. Kognitiivisen ergonomian tarkoituksena on tehdä työstä ”työntekijän kokin” – helpotetaan havaitsemista, vähennetään häiriötekijöitä, kiirettä ja muistin kuormittumista.

<http://www.muistiterveys.fi/>

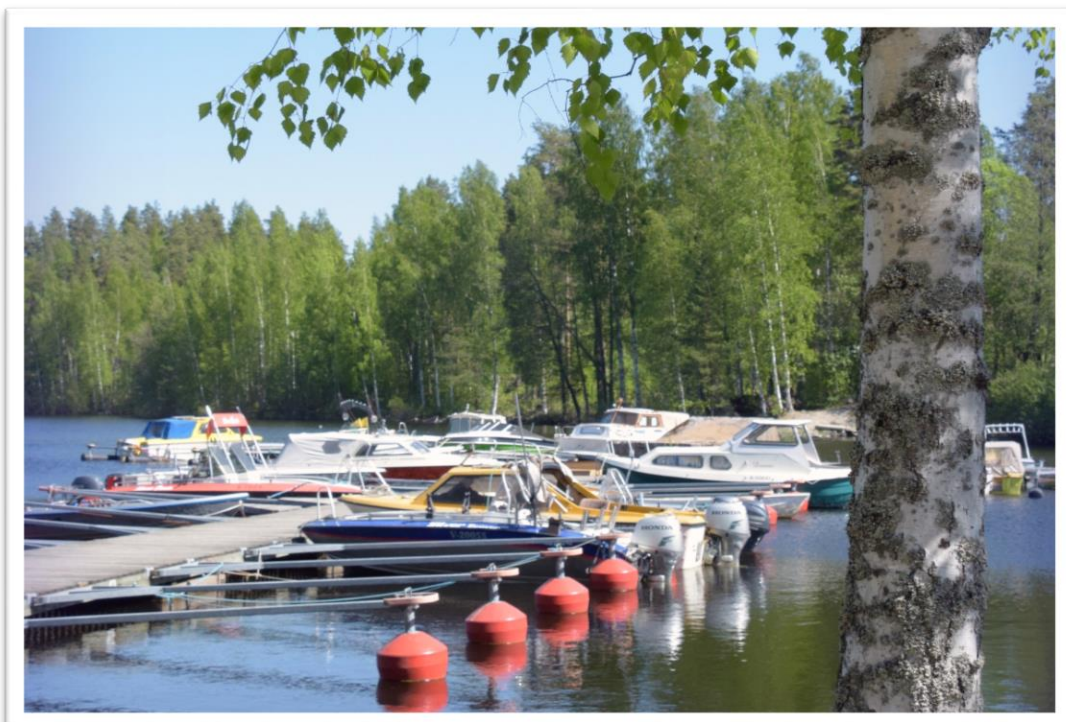

HYVINVOINTI

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit	Vastuutaho	Arviointi-mittarit
Kuntalaisten omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen Varhainen vaikuttaminen eri ikäryhmien terveyttä ja hyvinvointia uhkaaviin riskitekijöihin Palvelujärjestelmässä ennaltaehkäisevien toimien kehittämien / ensisijaisuus	-asiakasohjaus ja -neuvonta terveysneuvonta ja elämäntapaohjaus -teknologian hyödyntäminen, tiedottaminen, sähköiset palvelut, -monipuoliset palvelujen tuotantotavat -pyritään eri menetelmin tunnistamaan ja systemaattisesti puuttumaan toimintakykyä uhkaaviin riskitekijöihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, mm. Lapset puheeksi (LP) -menetelmä	Henkilöstö Kuntalainen Omaiset / läheiset / huoltajat Ostopalvelu Kolmas sektori, järjestöt, hankkeet, seurakunnat Seutu-terveyskeskus -osaava henkilöstö	Kuntalainen Henkilöstö Luottamushenkilöt Seutu-terveyskeskus	Tilastot, indikaattoritieto, talousarvio / kustannusten seuranta
Aivoterveysten edistäminen; tiedollisten ja taidollisten aivoterveyttä edistävien / muistisairauksia ennaltaehkäisevien taitojen vahvistaminen Muistisairauksien varhainen tunnistaminen Ravitsemuksen merkityksen tärkeyden näkyväksi tekeminen koko väestötasolla.	Elämäntapa-muutokseen tähtäävät kuntalaistilaisuudet ja ryhmätoiminnot; kuntalaisten tietoisuuden lisääminen aivoterveysten edistämisestä Henkilöstökoulutukset aivoterveysten edistämisestä asiakastyössä sekä myös oman työhyvinvoinnin vahvistamiseksi.	Perusturva- ja sivistyspalvelut Työterveys-huolto Apetta aivoille – hanke 2017-2019 Muisti työssä – työ muistissa 2017-2020	Perusturva- ja sivistyspalvelut Järjestöt	Tilastot, palaute, osallistujamäärät

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit	Vastuutaho	Arviointi-mittarit
Kuntalaisten osallisuus ja osallistuminen, kulttuuri hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäjänä	Erilaiset kuntalaistilaisuudet, sähköiset palvelut, ajantasainen tiedottaminen Järjestöjen ja seurakuntien toiminta Erilaiset kulttuuri- ja taidetapahtumat ja niiden saavutettavuuden edistäminen Kirjastojen ja kansalaisopistojen monipuolinen toiminta Vapaaehtoistyön messut 1 x v	Järjestöt ja seurakunnat, seuraterveyskeskus, kunnan hyvinvointityöryhmä, kunnan eri toimijat, hankkeet (mm. Yhdessä ei olla yksin –hanke)	Kuntalaiset, järjestöt, seurakunnat Yksiköiden henkilöstö yhteistyössä eri toimijoiden kanssa	Kyselyt, palautteet, osallistujamäärä
Ehkäisevän päihdetyön kehittäminen	Päihteiden käyttöä suojaavien toimien tiedostaminen ja vahvistaminen	Henkilöstö Ehkäisevän päihdetyön työryhmä Järjestöt ja seurakunta, Laukaan Hype Ehkäisevän päihdetyön tiedolla johtamisen –hanke 2019-2021	Palvelualueiden henkilöstö Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö ja työryhmä Hyvinvointityöryhmä	Tilastot, seuranta Ennaltaehkäisevän päihdetyön toimintamalli
Terveyttä ja toimintakyvyn tukemista edistävän ravitsemustilan ylläpitäminen ja edistäminen	Koulutukset Monipuolisen ravinnon ja hyvien terveyttä tukevien ruokailutottumusten turvaaminen kaikissa ikäryhmissä	Ruokakunta –hanke – yhdessä kohti ruokailoa ja terveyttä 2019-2021	Ravitsemus-työryhmä varhaiskasvatuksen ja vanhusten palvelujen henkilöstö ruokapalvelukeskus	

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit	Vastuutaho	Arviointi-mittarit
Kaatumistapa-turmien ennaltaehkäisy; Kuntalaisten liikuntakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen	Omaehtoinen liikuntakyvyn ja lihaskunnan ylläpitäminen Kuntalaistilaisuudet (mm. tietoa kaatumisen riskitekijöistä) hoitohenkilöstön koulutus, kotikuntoutus, kuntouttava työote Liikuntaryhmät Liikkumista tukevat tilat (mm. kuntosalit, ryhmätilat) ja ympäristö (liikuntapuistot, ladut) Mahdollisten kaatumisten syiden selvittäminen – varhainen puuttuminen, puheeksi ottaminen	Tekniset palvelut Vanhusten palvelut Seututerveyskeskus Järjestöt, vapaa-aikatoimi ja kansalaisopisto	Tekniset palvelut Vanhus- ja vammaispalvelut, asiakasohjaus, kuntoutustiimi Seututerveyskeskus Järjestöt, vapaa-aikatoimi ja kansalaisopisto	Tilastot; kaatumistapaturmien määrä, hoitojaksot, lonkkamurtumat), asiakaspalautteet, kävijämäärät

LUONTO JA ELÄMYKSET

Elinympäristömme muuttuu jatkuvasti. Kunta ohjaa rakennetun ympäristön toteutusta kaavoituksella ja erilaisilla ympäristön hyvinvointia tukevilla ratkaisuilla. Rakentamisessa pyritään vastaamaan eri ikäisten erilaisiin ja monimuotoisiin asumistarpeisiin. Esteettömyys liikkumisessa, liikenne- ja asumisen turvallisuus, erilaiset ympäristö- ja luontoarvot otetaan huomioon rakentamispäätöksiä tehtäessä (luontopolut, retkireitit, puistot, pyöräilyreitit, koulu- ja työmatkat). Puhdas luonto, terveellinen ja turvallinen elinympäristö ovat elämisen perusta, minkä turvaamiseen ja suojelemiseen kukin kuntalainen voi omalla toiminnallaan ja valinnoillaan vaikuttaa. Luonnon ja ympäristön suojelussa on merkityksellistä oikeanlainen ja riittävän varhaisessa vaiheessa aloitettu oikean tiedon jakaminen varhaiskasvatuksesta lähtien. Keväällä 2019 toteutettiin kuntalaisille ja matkailijoille Luonto ja elämykset –kyselytutkimus, mihin tuli vastauksia 251, vastaajat olivat eri ikäisiä. Vastaajat olivat hyvin tyytyväisiä kunnan luonto- ja elämys kohteisiin ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin sekä erilaisiin tapahtumiin. Elämyksellisen vapaa-ajan käytön, luontoharrastamisen mahdollisuuksien ja ympäristön virkistyskäytön edistämiseksi toivottiin parempaa tiedottamista, esitteitä, opasteita ja infotauluja. Nettisivuilla toivottiin olevan tarkemmin tietoa eri kohteista, ulkoilu- ja liikuntamahdollisuuksista, kenelle soveltuu (esim. liikuntarajoitteet, lapset).

Kuntalaisten ja työntekijöiden erilaiset asumisen ja työympäristön turvallisuusriskit otetaan vakavasti (mm. sisäilmaongelmat). Vuosina 2019-2020 on käynnissä useita koulujen muutostyö- ja uudistushankkeita; kouluja uudisrakennetaan, kunnostetaan ja laajennetaan monikäyttöisiksi tiloiksi. Nämä hyvinvointi-investoinnit palvelevat kattavasti kuntalaisia ja järjestöjä myös harraste- ja kokoontumistiloina. Järjestöt otetaan mukaan tilojen suunnitteluun. Leppävedelle on suunnitteilla monipuolinen liikuntapuisto. Ympäristön esteettisyyttä taajama-alueilla edistetään erilaisilla istutuksilla ja maisemoinneilla, mikä lisää kuntalaisten viihtyvyyttä.

LUONTO JA ELÄMYKSET

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit	Vastuutaho	Arviointi-mittarit
Turvallinen ja terveellinen ympäristö - esteetön hyvinvointia edistävä kaavoitus ja maankäytön suunnittelu sekä ympäristö; - terveelliset tilat - liikenneturvallisuus - toimivan infran rakentaminen ja huolto	- kuntalan ja koulujen kunnostaminen ja uudistaminen, tilat päivähoidolle, eskarille, alakoululle, kiinteistöön suunnitteilla myös nuoris- ja Hyphen tilat sekä liikuntasali -esteettömyys-kartoitukset suunnittelussa ja rakentamisessa yhteistyössä rakennuttamisen, vammais- ja vanhusneuvoston sekä veteraaniasiain-neuvotellukunnan kanssa -kevyen liikenteen olosuhteiden valaistuksen tehoa parannetaan led-valaistuksen avulla -katujen kunnossapidon turvaaminen (liukkauden torjunta) -veden toimitusvarmuuden ja vesiturvallisuuden kehittäminen	Investoinnit	Luottamushenkilöt Tekniset palvelut yhteistyössä eri palvelualueiden kanssa Sisäilmatyöryhmä Työsuojelupäällikkö Kiinteistön käyttövastaavat Ely –keskus Laukaan liikenneturvallisuustyöryhmä	Tilojen käyttäjien määrä ja palaute, sisäilmailmoitusten määrä liikenneonnettomuuksien seuranta Laukaassa
Kuntalaiset tietävät ja tuntevat Laukaan monipuoliset luonto- ja elämysmatkailu- sekä liikuntamahdollisuudet	Nettisivuilla tarkennetaan tietoa toimintojen ja ulkoilu- ja matkailukohteista		Vapaa-aikatoimi Konsernin hallinto	Luonto- ja elämysmatkailijoiden määrä, liikuntapaikkojen käyttäjämäärä Palautekysely

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit	Vastuutaho	Arviointi-mittarit
Joukkoliikenteen ja asiointireittien käytön tehostaminen	Olemassa olevien asiointireittien hyödyntäminen ja tehokkaampi tiedotus (sopimus päättyy 2021 – toimintojen uudelleen arviointi)	5 alueellista asiointireittiä	Tekniset palvelut Vanhusten palvelut Sosiaalityö	Käyttäjämäärä

Hyvinvoinnin tukemista edistävät asiakirjat

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan tehtävä, mitä myös lainsäädäntö vahvasti ohjaa. Kuntalaki (2015/410) määrittelee kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimisen keskeiseksi kunnan perustehtäväksi. Kuntalaki (2015) edellyttää, että kuntastrategia sisältää keskeiset suunnitteluvelvoitteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi mukaan lukien ennaltaehkäisevän päihdetyön.

Vuonna 2011 voimaan tulleen Terveystieteiden lain mukaan kunnan on seurattava asukkaistaan terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Lisäksi terveydenhuoltolaissa ohjataan kuntaa päätöksenteon ja ratkaisujen valmistelussa arvioimaan ja ottamaan huomioon tehtävien päätösten ja ratkaisujen vaikutukset väestön terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin (EVA-menetelmä, Liite 1).

Lakien lisäksi paikallisten toimien tulee olla linjassa kansallisten ohjelmien ja tavoitteiden kanssa. Hyvinvoinnin edistämisessä on kyse tehtävistä, joiden tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn lisääminen, sairauksien ja syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden vahvistaminen. Näitä tehtäviä toteutetaan kunnan kaikilla toimialoilla. Edistämällä hyvinvointia parannetaan kuntalaisten elämänlaatua, lisätään

työllisyyttä ja tuottavuutta ja hillitään sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvua. Kehittämällä ennaltaehkäiseviä palveluja ja toimintaa yhteistyössä eri palvelualojen ja toimijoiden kanssa, pystytään vaikuttamaan sairastuvuuteen ja vähentämään terveyspalvelujen käyttöä ja siten lisäämään ja edistämään kuntalaisten hyvinvointia.

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, määriteltävä toimenpiteet ja käytettävä näiden perustana kuntakohtaisia tilastotietoja ja kokemustietoa. Kunnan tehtävänä on tukea terveellisten valintojen mahdollisuuksia ja vahvistaa hyvinvoinnin taustatekijöitä, kuten koulutusmahdollisuuksia, työllisyyttä, elin- ja ympäristöoloja sekä palvelujen toimivuutta. Edellä kuvatut asiat vaikuttavat myös yksilön ja yhteisöjen mahdollisuuteen edistää omaa ja lähiympäristön terveyttä, mahdollisuutta kantaa paremmin vastuuta omasta hyvinvoinnista. Hyvinvointi koostuu hyvin monista eri tekijöistä. Oheinen Kuntaliiton kuva havainnollistaa, kuinka laaja ja moniulotteinen asia kuntalaisen hyvinvoinnin edistäminen on.

Lait

- Kuntalaki 410/2015
- Terveydenhuoltolaki 1326/2010
- Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015
- Tupakkalaki 549/2016
- Alkoholilaki 1143/1994
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Työturvallisuuslaki 738/2002
- Laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta 169/2007
- Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö
- Kansainväliset sopimukset sekä EU:n lainsäädäntö.

Kunnalliset ohjelmat ja suunnitelmat

- Talousarvio 2020
- Laukaan kunnan strategia 2017-2021
- Laukaan elinkeinostrategia 2014 -2020
https://www.laukaa.fi/files/laukaan_kunnan_elinkeinostrategia.pdf
- Laukaan kunnan vanhusten palvelujen hyvinvointisuunnitelma 2018-2025
- Laukaan kunnan vammaispalveluohje (17.2.2010)
- Laukaan varhaiskasvatussuunnitelma
http://www.laukaa.fi/upload/docs/paivahoito/vasu_2008-2011.pdf
- Ilmastonsuojelusuunnitelma
<http://laukaa02.hosting.documenta.fi/kokous/2013278-7.HTM>
- Laukaan kouluverkkoselvitys 24.3.2014

Maakunnalliset ja valtakunnalliset ohjelmat ja suunnitelmat

- 2011 - Keski-Suomen hyvinvointistrategia 2020. Neljä hyvinvointilupauskeski-suomalaisille.
([http://www.keskisuomi.fi/filebank/22141-Keski-Suomen hyvinvointistrategia_2020.pdf](http://www.keskisuomi.fi/filebank/22141-Keski-Suomen_hyvinvointistrategia_2020.pdf))
- Keski-Suomen Maakuntasuunnitelma 2040 (sisältää maakuntaohjelman 2018-2021)
(<https://www.keskisuomi.fi/filebank/23863-Keski-Suomen-liitto-Keski-Suomen-Strategia-maakuntavaltuustolle-netti.pdf>)
- Keski-Suomen liikunta- ja urheilustrategia –Visio 2020
(<https://www.kesli.fi/kesli2/visio/>)
- Meijänpolku ”liiku ja huilaa Keski-Suomessa 2017-2047”
(<https://www.meijanpolku.fi/>)
- Terveystietokannan mukainen järjestämissuunnitelma: terveyspalveluiden järjestäminen ja tuotanto Keski-Suomessa vuosina 2018-2020
(http://www.ksshp.fi/download/Terveystietokannan_mukainen_jarjestamissuunnitelma_Terveystietokannan_jarjestaminen_ja_tuotanto_Keski-Suomessa_vuosina_2018_2020/98dd6d7e-c3ae-4421-9c16-acb3b038df19/68833)
- Keski-Suomen hyvinvoinnin osaamiskeskittymä KeHO (<https://kehofinland.fi/fi/>)

Valtakunnalliset ohjelmat ja suunnitelmat

- Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019, Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta, Valtioneuvoston julkaisu 2019:23
(<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-756-7>)
- Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017
(<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3960-8>)
- Valtioneuvoston periaatepäätös kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisen asumisen ja palvelujen turvaamisesta
(<http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/ julkaisu/1839361>)
- Terveystietokannan edistämisen laatusuositus
(<http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/ julkaisu/1057615>)
- Suomen vammaispoliittinen ohjelma
(<http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/ julkaisu/1522141>)
- Vaikutusten ennakkoarviointi kunnallisessa päätöksenteossa.2011.
<https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2011/suositus-vaikutusten-ennakkoarvioinnista-kunnallisessa-paatöksenteossa>
- Yhteinen ote alkoholi-, huume- ja rahapelihaittojen sekä tupakoinnin vähentämiseen : ehkäisevän päihdetyön laki ja toimintaohjelma : tietoa kuntapäätäjille
(<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015120923322>)

Hyvinvointisuunnitelman laatijat

Laukaan kunnan hyvinvointityötä koordinoi kunnanjohtajan 31.5.2018 nimeämä hyvinvointityöryhmä valtuustokaudelle 2017-2021. Työryhmän tehtävänä on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa yhteistyössä eri hallinnonalojen ja yhteistyötahojen kanssa.

Laukaan hyvinvointityöryhmän jäsenet:

- Eliisa Haimakka, pj. perusturvalautakunta, varajäsen Veikko Haverinen
- Hanna-Leena Espinosa, tekninen lautakunta
- Tapio Valkonen, sivistyslautakunta
- Mirja Ahoniemi, perusturvajohtaja
- Sanna Porkka-Hokkanen terveysneuvonnan ylihoitaja /Tanja Halinen neuvolan osastonhoitaja (Seututerveyskeskuksen edustaja)
- Hely Harju, hallinto- ja talouspäällikkö
- Kalevi Lahtonen, puistomestari
- Mari Pelkonen, sosiaalityöntekijä
- Sanna Salo, palvelupäällikkö / Anu Kaasalainen palvelupäällikkö
- Katri Siltanen osaston johtaja / Risto Heikkinen kirjastotoimen johtaja
- Maija-Leena Ström, terveysliikunnan suunnittelija
- Heli Lerkkanen, palvelupäällikkö, sihteeri

Hyvinvointityöryhmän kokouksiin on mahdollisuuksien mukaan osallistunut / toiminut asiantuntijana Keski-Suomen sairaanhoitopiirin hyvinvointikoordinaattori Nina Peränen.

Liite 1 Hyvinvointikysely

Kuntalais- ja järjestökysely

Hyvinvointityöryhmä toteutti hyvinvointikyselyn loka-marraskuussa 2018. Kysely lähetettiin Laukaan kunnassa toimiville järjestöille, vanhus- ja vammaisneuvostolle sekä nuorisovaltuustolle, Wilma -järjestelmän kautta oppilaiden vanhemmille, lisäksi kunnan sivuilla kuntalaisilla oli mahdollisuus osallistua ja kertoa näkemyksensä hyvinvoinnin edistämiseen liittyvistä asioista ikäryhmittäin. Vastauksia tuli kuntalaisilta 41 ja järjestöiltä 4.

Yhteenveto kyselyn vastauksista:

Mitkä asiat hyvin:

- luonto, hyvät ulkoilumahdollisuudet, virikkeellistä toimintaa
- vanhustyötä kehitetty
- kattavat palvelut omassa kunnassa, ennaltaehkäisevät palvelut
- some, hyvät kirjastopalvelut
- monipuolista vapaaehtoistoimintaa
- asiakasohjaus

Kehitettävää / huolen aiheita

- palveluliikenne (syrjässä asuvat, ei ajokortilliset), harkinnanvarainen kuljetuspalvelu – sivukylien asukkaat!
- yhteisöllisyys
- terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen saatavuus
- yksinäisyys, eristäytyneisyys, turvattomuuden tunne
- liian pitkään hoidetaan kotona, pelko saako hoitopaikkaa tarvittaessa
- muistirajotteisten asiakkaiden määrän lisääntyminen

Mitä voidaan tehdä

- satsaus ennaltaehkäiseviin palveluihin
- moniammatillinen työkalutuuuri
- liikkumisen tukeminen, julkiset kuljetuspalvelut, ilmaisia kuljetuksia
- sosiaalisten tapahtumien lisääminen ja mahdollistaminen myös kauempana asuville
- yhteistyön lisääminen eri toimijoiden ja järjestöjen kanssa
- yhteisöllisyyden lisääminen
- turvallinen ympäristö, tiet, valaistus
- kaikkia ikäryhmiä palvelevien toimintapuistojen rakentaminen taajamiin, liikuntajohtaja?
- yhteisten kohtaamispaikkojen kehittäminen
- hoidon jatkuvuuden turvaaminen (ei vaihtuvia työntekijöitä)
- vertaistukitapaaminen

Liite 2 Keskeisen opit ja evästyksiset valtuustokaudelta 2013 - 2017

Vuosien 2013-2017 Laukaan hyvinvointikertomuksen indikaattori- ja ikäryhmien hyvinvointia ja terveyttä kuvaavien tietojen pohjalta voidaan nostaa esille seuraavia **myönteisiä kehitysnäkymiä**:

- Huoltosuhde on Laukaassa hyvä, kolmanneksi paras Keski-Suomen kuntajoukossa.
- Terveiden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja niiden edistämisen merkitys on tiedostettu kunnan strategisessa suunnittelussa; resursseja kohdennetaan yhä enemmän ennaltaehkäiseviin peruspalveluihin sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen kaikissa ikäluokissa ja palveluissa
- Laukaaseen muuttaa lapsiperheitä hyvien asuin- ja harrastusmahdollisuuksien sekä laadukkaiden lapsiperheille kohdennettujen palveluiden myötä.
- Laukaan lasten ja nuorten hyvinvointi- ja perhekeskus on aloittanut toimintansa, siellä tehdään eri hallintorajat ylittävää moniammatillista yhteistyötä lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.
- Kouluterveyskyselyn tulosten pitkän aikavälin tarkastelu osoittaa laukaalaisten nuorten hyvinvointi-indikaattoreiden siirtyneen positiivisempaan suuntaan, erityisesti päivittäin tupakoivien osuus on vähentynyt (v. 2013 14%:sta v.2017 5%:iin).
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24 vuotiaiden määrä on vähentynyt v. 2013 9,20%:sta v. 2016 6,8 %:iin.
- Kukoistava kotihoito – hallituksen kärkihanke on edistänyt kotona asumista ja asiakkaiden toimintakykyä tukevia ja kuntoutumista tukevia palveluita; hankkeen myötä asiakkaiden kotikuntoutustoimintamalleja on otettu käyttöön, kotihoidon yöhoito on käynnistynyt kirkonkylän alueella ja tavoitteena on laajentaa yöhoitoa, toiminnanohjausjärjestelmän avulla kotihoidon toimintaa on saatu kohdennettua vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeisiin
- Laukaassa on esimerkillinen muistiasiakkaan hoitopolku; muistirajoitteet havaitaan varhaisessa vaiheessa, jolloin asianmukainen hoito on mahdollista ajoittaa oikea-aikaisesti
- Ikäihmisten kotona uhkaaviin riskitekijöihin voidaan vaikuttaa ennaltaehkäisevien toimien myötä, mm. keskitetty asiakasohjaus- ja neuvonta, hyvinvointia tukevat kotikäynnit 80 vuotiaille 75-vuotiaille hyvinvointikatsastukset, päivätoiminta
- Kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia ja osallistamista edistävät mm. aktiivisesti toimivat vanhus- ja vammaisneuvostot, nuorisovaltuusto sekä kuntalaistaapaamiset.
- Työttömyysaste on parantunut. Pitkäaikaistyöttömien määrä on vähentynyt. Työttömien työnhakijoiden määrä väheni viime vuoden aikana -274 henkilöä eli -23 %. Laukaassa työttömien työnhakijoiden määrä oli vuoden 2017 lopussa matalampi kuin vuonna 2009. Työttömyysaste on Laukaassa parantunut laajalla rintamalla.

- Työllisyysyksikössä luodun moniammatillisen työllisyydenhoidon toimintamallin avulla on lisätty asukkaiden hyvinvointia, on saatu katkaistua pitkittyneitä työttömyystilanteita, työttömän henkilön ja hänen lähipiirin hyvinvointia on lisätty, syrjäytymistä on saatu ehkäistä ja sosiaalista osallisuutta lisättyä.
- Laukaassa on tarjolla monipuolista harraste- ja viriketoimintaa, mikä edistää yhteisöllisyyttä ja vähentää yksinäisyyttä. Kirjastojen ja kansalaisopistojen toiminnot ovat merkittäviä kuntalaisten osallistamisen edistämiseksi. Kirjasto järjestää paljon maksuttomia tilaisuuksia, näyttelyitä ja konsertteja.
- Laukaassa on tarjolla (ja tulossa uusia esim. Jaso asumisoikeusasunto) erilaisia asumisvaihtoehtoja erityisryhmät huomioiden.
- Yhteistyötä järjestöjen kanssa pidetään tärkeänä ja sitä halutaan edistää mm. Kosken hallinnoima Yhdessä ei olla yksin ja Lievestuoreen palvelukeskusyhdistys ry:n hallinnoima Eloisaa toiminta vaikuttavat toiminnoillaan merkittävästi seniorikansalaisten hyvinvointiin. Kirjasto tarjoaa laukaalaisille toimijoille maksuttomat tilat kokoontumiseen, mm. Muistiyhdistys, Sydänyhdistys ja omaishoitajat kokoontuvat kirjastolla.

sekä laukaalaisten **hyvinvointiin liittyviä asioita, joiden edistämiseen tulee jatkossa kiinnittää huomiota**

- Yli 75-vuotiaista laukaalaisista asuu kotona 87%, mikä on vähemmän kuin STM:n suosittaa (91-92%), kotona asumista tukevia toimenpiteitä kehitetään edelleen.
- Säännöllisen kotihoidon piirissä on 17,8% yli 75 -vuotiaista, mikä on enemmän kuin STM suosittaa (13%), samoin tehostetussa palveluasumisessa asuu 13%, kun STM:n suosituksen mukaan määrä tulisi olla 8-10%
- Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tarvitaan laajaa hallinnon-rajat ylittävää yhteistyötä, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on pidettävä keskiössä kaikessa toiminnassa. Poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä omalta osaltaan seuraa ja kehittää hyvinvointia edistävän toiminnan tavoitteiden toteutumista.
- Ehkäisevä päihdetyö tulee nostaa keskiöön, kuntaan nimetään ennaltaehkäisevän päihdetyön yhteyshenkilö.
- Kuntalaisia tuetaan ja kannustetaan ottamaan yhä enemmän vastuuta omasta ja läheistensä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä hakemalla hyvinvointitietoa ja tavoittelemalla pysyviä elämäntapamuutoksia. Painopistealueina ovat kuntalaisten omavastuun ja osallisuuden vahvistaminen.
- Hyviä tuloksia tuovaa moniammatillista työllisyydenhoidon toimintamallia tulee jatkaa ja edelleen kehittää muuttuvissa olosuhteissa.
- Sähköisten palveluiden kehittämistä kuntalaisten omatoimisuuden lisäämiseksi tulee jatkaa.
- Laukaan nuorisovaltuuston toiminta alkoi vuonna 2015 ja se on vakiintunut osaksi kunnallista päätöksentekoa ja nuorten vaikuttamistoimintaa. Nuorisovaltuuston toiminnan kehitetään aktiivisesti. Kehittämiskohteita ovat esimerkiksi nuorisovaltuuston jäsenten perehdytys, kummivaltuutetun roolin selkiyttäminen sekä nuorisovaltuuston, viranhaltijoiden ja päättäjien yhteistyön tiivistäminen

Liite 3 Ennakkovaikutusten arviointi päätöksenteossa

Kuntaliitto on 8.6.2011 julkaissut suosituksen ”Vaikutusten ennakkoarvioinnista kunnallisessa päätöksenteossa”. Sen tarkoituksena on vahvistaa kuntien päätöksenteon ennakkoivaa ja kokonaisvaltaista huomioimista kunnallisessa päätöksenteossa ja lain velvoitteiden toteuttamista. Vaikutusten ennakkoarviointi on tapa arvioida valmisteltavan päätöksen vaikutuksia eri näkökulmista ennakolta. Vaikutusten ennakkoarviointi perustuu useisiin eri lakeihin, kuten mm. kuntalaki 410/2015 terveydenhuoltolaki (11§, 2011) ja YVA-laki, suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten selvittämistä koskeva SOVA-laki, tasa-arvolaki ja EU-oikeus.

Vaikutusten ennakkoarvioinnin avulla:

- tarkastellaan eri päätösvaihtoehtojen arvioituja vaikutuksia
- tarkastellaan päätöksen vaikutuksia jonkun kohderyhmän näkökulmasta
- tarkastellaan toteuttaako päätösvaihtoehto kunnan strategiaa ja toimintaa ohjaavia suunnitelmia
- punnitaan päätöksen vaikutuksia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä

Ennakkoarviointia toteutetaan useilla eri nimillä, joista laajin arviointikokonaisuus on vaikutusten ennakkoarviointi (EVA).

Muita mahdollisia vaikutusten ennakkoarviointeja, joissa vaikutuksia tarkastellaan jostain näkökulmasta ovat esimerkiksi ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA), lapsivaikutusten arviointi (LAVA), sukupuolivaikutusten arviointi (SUVA) tai sosiaalisten vaikutusten arviointi (SVA).

Kaavio: ennakkoarvioinnin toteuttamisen kuusi vaihetta

Lähde: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136834/EVA6_pysty_tulostus.pdf?sequence=1&isAllowed=y